Spårbarhet, identifiering och återkallande av vegetabilier

På den här sidan hittar du vägledning till kontrollen av bestämmelserna om spårbarhet, identifiering och återkallande av vegetabiliska primärprodukter. Det ska finnas spårbarhet ett steg bakåt och ett steg framåt i livsmedelskedjan. Återkallande ska kunna göras vid behov.

Om lagstiftningen

Artiklarna 18 och 19 i förordning (EG) nr 178/2002.

Spårbarhetskrav för groddar förordning (EU) nr 208/2013.

Checklista för spårbarhet och import av fröer för groddning - Kontrollwiki

Spårbarhet – vad ska dokumenteras vägledning/instruktion (länsstyrelsernas vegetabiliechecklista punkt V20 och LVäxt 6 i Jordbruksverkets grundvillkorsinstruktion)

Kontrollpunkt

Livsmedelsföretagaren har dokumentation som visar från vem och till vem utsäde/frön till ätfärdiga primärprodukter, småplantor av primärprodukter och primärprodukter har levererats. Dokumentationen ska även innehålla information om vilken produkt det är, när produkten levererades och hur mycket det var.

Livsmedel som inte uppfyller lagstiftningens krav ska kunna dras tillbaka från marknaden.

Denna punkt utgör grundvillkor och ingår även i Jordbruksverkets Kontrollinstruktion för grundvillkorskontroll.

Vägledning

Kontrollera att det finns rutiner för spårbarhet av inkommande varor och utgående produkter och att rutinerna följs. Företaget ska kunna informera myndigheter och andra företag om vilka som har tagit emot en vara och till vem produkter har levererats så att produkterna vid behov kan stoppas från vidare försäljning eller användning eller återkallas. Konsumenterna ska kunna informeras om en produkt är otjänlig och eller om den misstänks vara eller inte är säker.

Företagets rutiner ska också säkerställa att dokumentationen är lättåtkomlig och sparas tillräckligt länge och att produkterna går att identifiera så att de kan spåras, hindras från att användas eller levereras vidare i livsmedelskedjan. Vid behov ska produkterna kunna dras tillbaka från marknaden.

Kontrollera att:

- rutinen (dokumentationen) omfattar samtliga inköpta fröer och plantor för produktion av ätfärdiga primärprodukter.
- rutinerna (dokumentationen) omfattar alla utgående primärprodukter samt fröer och plantor för odling av ätfärdiga primärprodukter
- alla leverantörer och kunder (undantaget konsumenter) kan
- uppgifterna sparas i rimlig tid hos livsmedelsföretagaren i förhållande till de primärprodukter/livsmedel som produceras (jfr kommissionens riktlinjer till artikel 18 i förordning (EG) nr 178/2002)

Dokumentationen ska innehålla uppgifter om:

- leverantörens namn och adress, vad som har levererats (typ av produkt och identifikationsmärkning), kundens namn och adress samt hur mycket som har levererats/tagits emot och när (transaktions- eller leveransdatum)..
- Uppgifterna som behövs för att uppfylla kraven på spårbarhet kan finnas i leverantörsregister, på följesedlar, transportsedlar och kvitton samt i kundregister, leveranssedlar och fakturor.

Kontrollera att rutinerna följs och är ändamålsenliga och att all nödvändig information finns. Kan felaktiga produkter återkallas vid behov?

Kontrollera att kraven i lagstiftningen uppfylls för verksamheten. Gör en sammantagen bedömning av iakttagelserna och avgör om rutinerna säkerställer att produkter kan spåras. Reglerna om spårbarhet gäller allt som ingår eller som kan förväntas ingå i livsmedelskedjan. Reglerna gäller även den som har gett bort en vara kostnadsfritt. Reglerna gäller ”ett steg bakåt” och ”ett steg framåt”. Leverantören behöver inte vara en livsmedelsföretagare utan kan vara en privatperson, reglerna om spårbarhet gäller ändå.

Utsäde/frön och plantor för produktion av ätfärdiga primärprodukter som levererats till producenten och styckeförpackningar och partier av primärprodukter som producenten i sin tur levererar ska vara märkta eller åtföljas av sådan information så att de går att identifiera. För att det ska finnas ett fungerande system för spårbarhet måste varornas fysiska flöde kunna följas och viss minimidokumentation måste finnas. Det räcker alltså inte att muntligen kunna uppge från vem en vara kommer eller till vem den har levererats.

Det är inte primärproducentens ansvar att inkomna utsäden/frön eller plantor är märkta eller på annat sätt enkelt och entydigt går att identifiera, däremot ska primärproducenten se till att den information som denne får sparas och bevaras så att varorna går att spåra. Om information saknas som gör att produkterna kan identifieras, och det försvårar spårbarheten, har däremot primärproducenten ett eget ansvar för att märka varorna så att de kan identifieras, till exempel om samma sorts vara köps in från flera olika leverantörer.

Med ätfärdiga livsmedel menas primärprodukter som äts råa utan att någon tillagning till exempel sallat, morötter, groddar, krukodlade örter eller jordgubbar. Utsäde för till exempel spannmålsproduktion eller potatis och plantor av bärbuskar eller fruktträd omfattas inte.

Livsmedelsföretagare är enligt artikel 19 i förordning (EG) nr 178/2002 skyldiga att dra tillbaka ett livsmedel från marknaden om det inte uppfyller kraven på livsmedelsäkerhet och att informera de behöriga myndigheterna och om detta samt vid behov informera konsumenter. Livsmedelsföretagare är också skyldiga att informera kunder och myndigheterna om de misstänker att ett livsmedel/primärprodukt är felaktigt märkt eller åtföljs av felaktig information och om livsmedlet kan vara en hälsofara eller på annat sätt inte uppfyller kraven i livsmedelslagstiftningen.

Specialfall

Om primärprodukterna säljs till konsumenter innan skörd, till exempel vid självplock, finns inte motsvarande krav på spårbarhet ett led framåt. Kravet gäller endast vid vidareleveranser till andra anläggningar i livsmedelskedjan. Däremot gäller alltid kravet om säkra livsmedel (artikel 14 i förordning (EG) nr 178/2002) och kravet om återkallande, dvs. information till myndigheter och konsumenter om en produkt misstänks vara icke-säker.

Om primärprodukterna säljs före skörd till en annan livsmedelsföretagare (”säljs på rot”) ansvarar den som skördar primärprodukterna för spårbarhet, märkning och dokumentation. Av primärproducentens dokumentation ska det då framgå att produkterna har sålts före skörd.

Anlitar primärproducenten en maskinoperatör, granne etc. för skörd av primärprodukterna har primärproducenten fortfarande ansvar för att all dokumentation som behövs för att uppfylla kraven om spårbarhet och återkallande upprättas och bevaras enligt bestämmelserna i lagstiftningen.

Om någon av dessa situationer råder bör det dokumenteras i kontrollprotokollet eftersom det kan ha betydelse för bedömningen av kontrollresultatet och kan vara viktig information vid ett kommande kontrolltillfälle.

Spårbarhet – hur ska dokumentationen sparas (länsstyrelsernas vegetabiliechecklista punkt V20 och LVäxt 7 i Jordbruksverkets grundvillkorsinstruktion)

Kontrollpunkt

Den information som behövs för att kunna garantera spårbarheten förvaras och bevaras på ett sådant sätt att uppgifterna enkelt kan tas fram, så att kunder och konsumenter kan informeras, så att uppgifterna kan lämnas över till behörig myndighet på begäran och så att produkterna kan återkallas vid behov.

Vägledning/Instruktion

Kontrollera att:

- Dokumentationen är ordnad på ett sådant sätt att den enkelt går att följa och förstå.
- dokumentationen sparas på ett sådant sätt att uppgifterna snabbt och enkelt kan plockas fram på begäran av myndigheten eller för att informera kunder och konsumenter när en produkt är felaktigt märkt, är otjänlig, utgör eller misstänks utgöra en hälsofara eller om ett återkallande behöver inledas.
- dokumentationen sparas tillräckligt länge i förhållande till produktens håll

De uppgifter som behövs för att uppfylla kraven på spårbarhet och återkallande förvaras och bevaras på ett sådant sätt att de vid behov enkelt kan plockas fram.

Enligt kommissionens riktlinjer till artikel 18 i förordning (EG) nr 178/2002 bör dokumentationen sparas:

- minst 6 månader efter tillverknings- eller leveransdatum för produkter med kortare hållbarhetstid än 3 månader eller utan sista förbrukningsdag, till exempel frukt och grönsaker.
- under hela hållbarhetstiden plus 6 månader till för produkter med längre hållbarhet än 3 månader.
- 5 år från tillverkningsdatum eller leveransdatum för produkter utan specificerad hållbarhetstid rekommenderas generellt. Om producenten känner till att produkterna är avsedda att till exempel frysas in eller konserveras bör dokumentationen sparas i 5 år.

Spårbarhet – identifiering, märkning och information, vägledning/instruktion (länsstyrelsernas vegetabiliechecklista punkt V20 och LVäxt 8 i Jordbruksverkets grundvillkorsinstruktion)

Kontrollpunkt

Förpackningar och partier av primärprodukter som producenten levererar är märkta eller åtföljas av sådan information så att produkterna går att identifiera så att spårbarheten säkerställs.

Vägledning

Kontrollera att de produkter och partier som företagaren levererar är tydligt och lämpligt märkta/åtföljs av information så att de går att identifiera, så att spårbarheten säkerställs, produkter kan dras tillbaka från marknaden vid behov och företag, konsumenter och myndigheter kan informeras om vilka produkter det gäller. Titta på märkningen och informationen på produkter, partier och leveranssedlar.

Kontrollera att:

- rutinerna omfattar samtliga utgående produkter,
- det finns uppgifter om vem som är leverantör, kontaktuppgifter, typ av produkt och ursprungsland (om relevant)

Företagets rutiner ska säkerställa att alla produkter som levereras är märkta och går att identifiera på ett sådant sätt så att produkterna enkelt kan spåras vid behov.

Kontrollera produkter som finns i lagret, palletiketter, märkning på kartonger och förpackningar, hur märkningen är utformad, vilken information som finns och jämför med informationen på leveranssedlar, transportsedlar och fakturor. Är den märkning och information som finns tillräcklig för att produkterna ska kunna identifieras, stoppas för vidare försäljning och konsumtion och dras tillbaka från marknaden?

Kontrollera att rutinerna för märkning och identifikation följs och är ändamålsenliga.

Produkter ska vara märkta eller innehålla information så att de går att spåra. Ursprungsland ska anges för de vegetabilier som omfattas av handelsnormerna. Handelsnormerna finns på Jordbruksverkets webbplats.

Handelsnormer för frukter, grönsaker, bär, örter och nötter - Jordbruksverket.se

Information om grundvillkoren och instruktion till kontrollen finns på Jordbruksverkets webbplats

Grundvillkor - Jordbruksverket.se

Kontroll inom jordbrukarstöd och grundvillkor - Jordbruksverket.se

Senast uppdaterad 8 december 2025 Ansvarig grupp ROR_LH